

УДК 811.111:32:659.13

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-27>

ЕТИМОЛОГІЧНЕ ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

ETYMOLOGICAL ORIGIN AND TRANSLATION OF ENGLISH FINANCE TERMINOLOGY

Куш Е. О.,

orcid.org/0000-0002-5827-2602

Scopus-Author ID 57487845700

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»

Національного університету «Запорізька політехніка»

Статтю присвячено дослідженню етимологічного походження та специфіки перекладу англomовної фінансової термінології. У статті визначено поняття фінансова термінологія, встановлено мови походження термінів сфери фінансів та час їх надходження до англійської мови; виявлено та проаналізовано способи та трансформації їх перекладу українською мовою.

Термінологія сфери фінансів є сукупністю офіційних засобів позначення професійних понять сфери. Її англomовна термінологія формувалася на основі споконвічних одиниць, а також запозичень із європейських і неєвропейських мов. Європейські запозичення є переважно асимільованими одиницями англійської мови. Їх домінантні групи представлені латинськими, грецькими та французькими одиницями. Більшість термінів із класичних мов надійшла до англійської мови через французьку. Англomовна термінологія сфери фінансів містить також одиниці італійського, іспанського, нідерландського, португальського, німецького походження. Ці одиниці є частково асимільованими в англійській мові. Її неасимільованими одиницями є терміни фінансів неєвропейського походження, зокрема ті, що походять з арабської, китайської та японської мов. Їх надходження до англійської мови здійснювалося не тільки безпосередньо з мов-донорів, але й через європейські мови-посередники. Деякі фінансові терміни є гібридними, що містять терміноелементи європейського та неєвропейського походження.

Етимологія, час надходження, структурно-семантичні особливості та характеристики цільового адресата є визначальними для перекладу англomовних термінів сфери фінансів українською мовою. Споконвічні терміни сфери фінансів, що мають просту структуру, перекладаються за допомогою своїх українomовних еквівалентів. Інтернаціональні одиниці, запозичені з латинської та грецької мов, а також частково асимільовані терміни з європейських мов, передаються транскодуванням. Неасимільовані терміни з неєвропейських мов, а також гібридні терміни, перекладаються описово або транскодуванням за умов, якщо адресатом перекладу є фахівець відповідної сфери. Споконвічні та асимільовані складні терміни, а також окремі англomовні терміносполуки сфери фінансів перекладаються калькуванням. Більшість англomовних терміносполук сфери передаються українською мовою за допомогою перекладацьких трансформацій, що допомагають подолати розбіжності у сполучуваності, будові одиниць типологічно різних мов. Трансформація перестановка слів, а також комплексні трансформації, є найбільш уживаними при відтворенні цих одиниць українською мовою.

Ключові слова: англійська мова, етимологія, запозичення, спосіб перекладу, термінологія, транскодування, фінанси.

The article is devoted to the research of etymological origin and the specificity of translation of English finance terminology. The definition of the notion financial terminology is given, languages of origin of financial terms and the time of their entry into the English language are determined; ways and transformation of translation of its financial terms are revealed and analyzed in the article.

© Куш Е. О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Terminology of the sphere of finance is a set of official units designating professional notions of the sphere. Its English terminology was formed on the basis of native units, as well as borrowings from European and non-European languages. European borrowings are predominantly assimilated units of the English language. Their dominant groups are represented by Latin, Greek and French units. Most terms from classical languages came to the English language through French. English terminology of the sphere of finance also includes units of Italian, Spanish, Dutch, Portuguese and German origin. These units are partially assimilated in the English language. Its non-assimilated units are financial terms of non-European origin, particularly those derived Arabic, Chinese and Japanese languages. Their entry into the English language was carried out not only from donor languages, but also via European intermediary languages. Some financial terms are hybrid ones, containing terminological elements of European origin.

The etymology, time of entry, structural and semantic features of English financial terms and characteristics of the target addressee are decisive factors in their translating into the Ukrainian language. Native financial terms of the English language with simple structure are translated by their Ukrainian equivalents. International terms, borrowed from Latin and Greek, as well as partially assimilated terms from European languages are rendered by transcoding. Non-assimilated terms from non-European languages, as well as hybrid terms are translated descriptively or by transcoding if the addressee of translation is a professional of the sphere of finance. Native and assimilated complex terms as well as some English terminological combinations of the sphere of finance are translated by calquing. Most English terminological combinations of the sphere of finance are rendered by translating transformations that help to overcome differences in collocability, syntactic relations, and the structure of units from different languages. Permutation and complex transformations are the most widely used in their rendering into the Ukrainian language.

Key words: the English language, etymology, borrowing, way of translating, terminology, transcoding, finance.

Постановка проблеми. Питання дослідження термінології завжди хвилювали лінгвістів через її поширення та значущість у професійній комунікації. Саме термінологія забезпечує передачу знань не тільки серед фахівців, але й серед представників широкого загалу, проникаючи у ЗМІ, інтернет-сферу, повсякденне мовлення людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поширення фінансової термінології пояснюється постійною взаємодією людини з грошима, наявністю різноманітних фінансових інституцій, що регулюють ці процеси, фаховими публікаціями у сфері фінансів, самою її появою, що відбулася в глибокій давнині з розвитком торгівельно-грошових відносин. Відзначаємо, що англійська термінологія сфери фінансів є достатньо вивчення шаром термінологічної лексики англійської мови, про що свідчать розвідки про її метафоричні [1], синонімічні терміни [2], специфіку творення [3] тощо. Попри це ще й донині не було вивчено її етимологічні характеристики, власне походження її терміноодиниць, що допомагає зрозуміти особливості та логіку її формування та впливає на вибір способів відтворення її одиниць українською мовою.

Отже, **метою** цієї статті є дослідження етимологічного походження англійських термінів сфери фінансів, а також способів їх перекладу. Завдання статті полягають у наданні визначення поняттям фінансовий термін і фінансова термінологія, встановленні мов походження англійських термінів сфери фінансів, часу їх надходження до англійської мови та її термінології, з'ясування способів і трансформацій їх перекладу засобами української мови.

Виклад основного матеріалу. Під фінансовим терміном розуміємо лексичну одиницю, що слугує засобом номінації професійного поняття фінансів. Термінологія фінансів представлена сукупністю терміноодиниць сфери. Зауважимо, що фінансова сфера поступово зароджувалася та вдосконалювалася на території Британських островів, що позначено на її еволюції від виконання фінансових функцій вождями та королями до розвитку сучасної фінансової інфраструктури країни з її національною банківською системою. Подібна ситуація характерна й для інших англійських країн, заселення яких відбулося дещо пізніше.

Походження англійських термінологічних одиниць сфери фінансів є різноманітним. Ці одиниці формувалися не тільки в англійській мові, а були також запозиченими з інших мов, в тому числі й неєвропейських. Суто англійськими термінами сфери фінансів є наступні, які з'явилися та поширилися в англійській мові у такі періоди її розвитку:

давньоанглійський період (*deal, buy, sell, pay, fee, earn, yield* (до 900 р.), *share* (950 р.), *goods, gain, stock* (1000 р.);

середньоанглійський період (*lending* (1200 p.), *borrowing*, *ownership*, *saving* (1300 p.), *earnings*, *outcome*, *payout*, *markup* (1400 p.);

ранній новоанглійський період (*input*, *output* (1580 p.), *payrate* (1600 p.) *upturn*, *downturn* (1640 p.), *foreclose* (1650 p.), *backpay* (1680 p.);

новоанглійський період (*savings* (1720 p.), *trade balance* (1760 p.), *paycheck* (1780 p.), *payroll* (1830 p.), *market share* (1880 p.);

сучасний період (*earnings report*, *break-even* (1910 p.), *buy-out*, *cost structure* (1920 p.), *income stream* (1940 p.) *payback period* (1950 p.), *outsourcing* (1980 p.), *lookback*, *startup funding* (2000 p.), *blockchain* (2008 p.), *paywall*, *bitcoin* (2009 p.), *altcoin* (2014 p.) та ін.

Періоди розвитку англійської мови вказані з урахуванням їх розподілу науковцями [4, с. 21–22; 5, с. 15], подані роки є роками фіксації вказаних одиниць, зазначеними у словниках [6; 7]. Аналіз структури та семантики наведених фінансових термінів вказує на їх ускладнення, продиктовані розвитком сфери фінансів, появою нових понять у ній. Новітній період розвитку аналізованої термінології пов'язаний із розвитком інтернет-технологій та інтернет-сфери, що знайшло вияв у розвитку електронних фінансових послуг, продуктів і бізнес-моделей, електронної валюти тощо. Термінологічні одиниці, що з'явилися у визначений період, є переважно такими, що містять грецькі та латинські компоненти та елементи, наприклад:

cryptocurrency (грецьк. *kryptos*, лат. *currens*, 2012 p.); *mobile payment* (лат. *mobile*, лат. *payment*, 2007 p.); *digital wallet* (лат. *digital*, англ. *wallet* від давньоангл. *weallet*, 2009 p.); *accountability* (давньофранц. *acount*, лат. *abilitas*, 1400 p.); *tokenization* (англ. *token*, латинськ. *-ization*, 1970 p. у технічному значенні, 2010 p. у фінтех-контексті).

Існують в аналізованій термінології поодинокі терміни суто грецького походження, наприклад: *cryptanalysis* (грецьк. *κρυπτός, ἀνάλυσις*, 1920 pp. – у загальному значенні, 2010–2012 pp. – у кіберфінансах); *cryptology* (грецьк. *κρυπτός, λόγος* 1650 pp. – у загальному значенні, 2000 pp. – у фінтеху).

Зауважимо, що ті лексичні одиниці, компоненти та елементи яких є походять із різних мов йменуються гібридними [8, с. 22]. Суто англійські терміни або лексичні одиниці називається споконвічними, а ті, які надійшли до певної мови з інших мов, називаються запозиченими [8, с. 21]. Латинськими запозиченнями, що надійшли до фінансової термінології англійської мови, є наступні:

acceleration – лат. *accelerate* (1600 p.); *accessory* – лат. *accessories* (1300 p.); *capital* – лат. *caput* (1400 p.); *deposit* – лат. *depositum* (1412 p.); *equity* – лат. *aequitas* (1450 p.); *fund* – лат. *fundus* (1340 p.); *intermediaries* – лат. *intermedius* (1440 p.); *invest* – лат. *investire* (1360 p.); *profit* – лат. *proficere* (1320 p.); *subsidy* – лат. *subsidium* (1450 p.).

Зазначимо, що більшість термінів надходили з латини до англійської мови через французьку (давньофранцузьку), що стала мовою-посередником, зокрема:

finance (лат. *finis, financia* – давньофранц. *finance*, 1315 p.); *tax* (лат. *taxa* – давньофранц. *taxe*, 1325 p.);

revenue (лат. *revenire* – давньофранц. *revenue*, 1400 p.); *expenditure* (лат. *expendere* – давньофранц. *expendre*, 1450 p.); *transaction* (лат. *transactio* – давньофранц. *transaction*, 1450 p.).

Достатня кількість фінансових термінів англійської мови мають французьке походження, на що вказують такі терміноодиниці:

assortment (франц. *assortir*, 1550 p.); *coupon* (франц. *coupon*, 1720 p.); *debenture* (франц. *débenture*, 1750 p.); *default* (франц. *défaillir*, 1340 p.); *levy* франц. *lever*, 1330 p.); *premium* (франц. *prime*, 1660 p.); *recoup* (франц. *recouper*, 1620 p.); *tranche* (франц. *tranche*, 1800 pp.).

Запозичення в аналізовану термінологію надійшли також з італійської мови. Про це зокрема свідчать такі одиниці:

aviso (італ. *aviso*, 1580 p.); *a-conto* (італ. *a conto*, 1590 p.); *loco* (італ. *loco*, 1600 p.); *loro* (італ. *loro conto*, 1640 p.).

Запозиченими є також терміни з інших європейських мов:

stock (нідерл. *stok*, 1570 р.), *embargo* (іспан. *embargo*, 1590 р.), *bankrupt* (німецьк. *Bankrott*, 1510 р.).

Подібні одиниці частково асимілювалися в англійській мові та її термінології сфери фінансів. Наявними в англійській термінології фінансів є також запозичення з інших мов, в тому числі й неєвропейських, які надійшли до англійської мови через європейські, а також гібридних термінологічних утворень, що містять неєвропейські та європейські терміноелементи, наприклад:

tariff (арабськ. *taṣarīf* через італ. *tariffa*, 1474 р.); *gai-ge* (китайськ. 改革 (*gǎi-gé*), 1970 р.); *zaitech* (японськ. 財テク (*zaiteku*), 1997 р., *teku* від грецьк. *τέχνη* (*téchne*) та *-λογία* (*-logia*) та ін.

Наявність великої кількості запозичень в аналізованій термінології пояснюється загальними закономірностями розвитку словникового складу та самої англійської мови, яку називають мовою запозичень [4, с. 20], а також гібридною мовою [5, с. 165]. Його розвиток відзначається не тільки внутрішніми факторами (специфікою та розвитком словотвірних моделей, особливостями морфемного складу, сполучуваністю одиниць у словосполученнях, типами синтаксичного зв'язку між ними), але й постійною взаємодією з іншими мовами, що відбувалася під впливом екстралінгвістичних факторів (війн, завоювань, економічних і соціокультурних відносин). Ключовим фактором розвитку аналізованої термінології є еволюція самої сфери фінансів, її ускладненням, появою нових фахових понять, що потребували спеціалізованих номінацій.

Зауважимо також, що за етимологічним складом запозичені до аналізованої термінології одиниці поділяються на

асимільовані (засвоєні мовою) запозичення (*budget*, *default*, *bank*); неасимільовані іншомовні терміни (*caveat emptor*, *quota*).

Засвоєні мовою запозичення відрізняються від іншомовних термінів своєю асиміляцією до граматичних і фонетичних норм англійської мови, про що зокрема свідчить фонетичне оформлення термінів *budget* та *default*. Вказані одиниці засвоєно англійською мовою і граматично: вони мають значення та форми іменників і дієслів, а також можуть вживатися у ролі означень у терміносполуках, зокрема: *budget deficit*, *default factor*.

Іншомовні терміни не асимільовані у мові-донорі. Такі одиниці зберігають своє написання та іноді й оригінальну вимову, наприклад: *aviso*, *nostro*, *vostro*, *contango*. Можна передбачити, що деякі іншомовні одиниці з часом можуть змінити свою форму та стати такими, що мало відрізняються від засвоєних мовою запозичень.

Так, наприклад, давньофранцузьке слова *envoi* перетворилося в англійській мові на термін *invoice*, нагадуючи комбінацію прийменника / префікса *in* та лексеми *voise*, які не мають ніякого відношення до визначеного терміна. З іншого боку, перебільшувати роль асиміляції не потрібно, оскільки далеко не всі терміни підлягають вказаному процесу, про що зокрема свідчить термін китайського походження *gai-ge*. Бажаність асиміляції іншомовних надходжень до термінології англійської мови підкреслюють зарубіжні науковці.

Етимологічні характеристики (мова походження, час надходження до мови-донора та ін.) запозичень допомагають визначити способи їх перекладу. Так, наприклад, багато одиниць латинського та грецького походження, які функціонують у різноманітних сферах науки та техніки, стали невід'ємною частиною їх вокабуляру у різних мовах. Більшість із подібних одиниць є інтернаціональними, для перекладу яких вживається транскодування. Про зазначене свідчать і деякі терміни сфери фінансів та їх переклад, зокрема:

finance – фінанси, *budget* – бюджет, *debit* – дебет, *credit* – кредит, *inflation* – інфляція, *fiscal* – фіскальний, *fund* – фонд, *transaction* – транзакція, *recapitalization* – рекапіталізація.

Зауважимо, що транскодування може вживатися також для передачі іншомовних слів, які не зазнали чи зазнали часткової асиміляції в англійській мові, наприклад:

gai-ge – гайге (швидкі реформи), crowdfunding – краудфандін (колективне фінансування), zaitech – зайтех (фінансові технології), debenture – дебентура (боргове зобов'язання), deflation – дефляція (знищення цін), contango – контанго (ціна ф'ючерсу вища за поточну ринкову), *seigniorage* – сеньораж (дохід від емісії грошей).

Незрозумілість форми і значення подібних перекладених одиниць зумовлює необхідність вживання описового перекладу, на що вказують вищенаведені приклади. Їх вживання в транскодованому вигляді можливо лише у вузькоспеціальному дискурсі, призначеному для фахівців відповідної сфери. Описового перекладу можуть потребувати не тільки екзотичні та неасимільовані терміни, але й деякі складні за структурою терміносполуки, а також терміни-слова на позначення відносно нових понять фінансової сфери, зокрема:

board approved finance operation – фінансова операція, схвалена радою директорів, write-off – списання безнадійних активів, staking – отримання прибутку за утримання криптовалюти.

Вживаним при відтворенні асимільованих і споконвічних складних термінів і окремих терміносполук є також калькування, що може супроводжуватися транскодуванням, наприклад:

cryptocurrency – криптовалюта, decentralized finance – децентралізовані фінанси, fungible/non-fungible token – взаємозамінний / невзаємозамінний токен, cross-default – перехресний дефолт, currency swap – валютний свап, debit card – дебетна картка, immunity of assets – імунітет активів, discretionary fiscal policy – дискреційна фіскальна політика, allocation of financial resources – розподіл фінансових ресурсів.

Більшість укорінених в англійській мові терміноодиниць сфери фінансів мають свої україномовні відповідники в українській мові, про що свідчать такі приклади:

asset – актив, deductions – відрахування, disbursement – освоєння коштів, draft – тратта, giro – розрахунок, surplus – профіцит, withdrawal – зняття коштів, billing – виставлення рахунків, remittance – грошовий переказ та ін.

Окремої уваги заслуговує специфіка перекладу англійських терміносполук сфери фінансів засобами української мови. Через складність своєї формальної та семантичної структури, що визначається наявністю у них ключового та залежних компонентів, а також розбіжностей будови, сполучуваності, синтаксичних зв'язків, граматиці англійської та української мови, такі одиниці відтворюються переважно за допомогою перекладацьких трансформацій:

перестановка слів (hedget rate – імунітет активів, planning for fixed capital needs – планування потреби у фіксованому капіталі, balance of payment deficit – дефіцит платіжного балансу);

додавання слова (velocity of money – швидкість обертання грошей); вилучення слова (authorized capital stock – статутний капітал).

Окрім простих, широко вживаними при перекладі англійських терміносполук сфери фінансів є й комплексні, у складі яких поєднуються прості, наприклад:

asset management – керування фінансовими активами (перестановка слів і додавання слова);

balance standing to the credit of an account – кредитовий залишок рахунка (перестановка слів, заміна частини мови, вилучення слова);

budgetary allotment control procedures – порядок асигнування коштів (перестановка, вилучення слова, лексичні заміни).

Найбільш вживаними при відтворенні англійських фінансових терміносполук засобами української мови є комплексні трансформації. Їх вдале застосування залежить від професійної компетенції перекладача, що включає також знання зі сфери, в якій відбувається переклад.

Висновки. Отже, етимологічний склад англійської фінансової термінології характеризується наявністю споконвічних та запозичених термінів, які визначали її еволюцію, надходячи в різні часи. Переважна більшість запозичених термінів надійшла з європейських мов та асимільовалася в англійській мові. Неасимільованими або частково асимільованими є терміни не європейського походження. Час надходження та мова походження, структурно-семантичні особливості та адресат є визначальними у виборі способів перекладу українською мовою дослі-

джуваних терміноодиниць. Інтернаціональні терміни відтворюються транскодуванням, неасимільовані, частково асимільовані та нові терміни можуть потребувати описового перекладу, споконвічні терміни передаються переважно термінологічними відповідниками. Складні за структурою та семантикою терміноодиниці можуть калькуватися або відтворюватися за допомогою перекладацьких трансформацій. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з детальним вивченням лінгвальних характеристик новітніх англомовних фінансових термінів та способів їх перекладу українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Романюха М. В. Особливості метафоричної номінації в англомовній фінансовій термінології. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*. 2007. № 1. Т. 2. С. 150–154.
2. Тягар Ю. В. Процеси синонімізації у сфері фінансової термінології сучасної англійської мови. *Studia-linguistica*. 2010. Т. 4. С. 375–378.
3. Грицьків А. В. Міжсистемна взаємодія як чинник термінотворення (на прикладі англомовних фінансових термінів) : дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Тернопіль, 2004. 254 с.
4. Gramley S., Gramley V. *The History of English* / 3-d ed. London : Routledge, 2024. 394 p.
5. Trudgil P. *The Long Journey of English*. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 202 p.
6. *Oxford Dictionary of English Etymology* / ed. by Ch. T. By Onions. Oxford : Oxford University Press Inc., 1986. 1312 p.
7. Skeat W. *An Etymological Dictionary of the English Language*. Mineola : Dover Publication, 2005. 832 p.
8. Kushch E. *Varieties of English*. Monograph. Запоріжжя : ФОП Мокшанов В. В., 2021. 182 с.
9. *Dictionary of Finance and Investment Terms*. New York : Barron's Educational series, 2000. 680 p.
10. *Oxford Dictionary of Finance and Banking* / 3-d ed. Oxford : Oxford University Press, 2005. 678 p.

Дата першого надходження статті до видання: 30.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026